

ИНСТРУМЕНТАЛИЗАЦИЈА ФЕНОМЕНА ФЛУИДНОСТИ У АРХИТЕКТУРИ XXI ВЕКА

THE INSTRUMENTALISATION OF THE FLUIDITY PHENOMENON IN THE XXI CENTURY ARCHITECTURE

Награђена докторска дисертација

Годишња награда „Милорад Мацура“ за најбољу докторску дисертацију у области Архитектуре и урбанизма одбрањену у 2021/22. години

Универзитет у Београду - Архитектонски факултет

Кандидаткиња: др Бојана Јерковић-Бабовић

Ментор: др Владимир Мако, редовни професор, Универзитет у Београду – Архитектонски Факултет

Награђена докторска дисертација др Бојане Јерковић-Бабовић *Инструментализација феномена флуидности у архитектури XXI века*, одбрањена у априлу 2022. године, представља оригиналну научну студију о до сада недовољно истраженом, а веома актуелном феномену у области архитектуре и урбанизма – феномену флуидности и пројектантским принципима, поступцима и методолошким инструментима на којима се заснива у архитектонском пројектовању. Награђена дисертација остварила је значајан научни допринос у области *Архитектура и урбанизам*, а посебно у ужој научној области *Архитектонско пројектовање и савремена архитектура*. У овој дисертацији феномен флуидности је први пут научно дефинисан у области *Архитектура и урбанизма*.

Оригиналност дисертације се огледа у аутентичном повезивању историје и теорије архитектуре са савременом праксом, кроз анализу интердисциплинарног оквира дефинисаног феномена, хронологију његовог развоја и архитектонске принципе на којима се заснива. На основу тога је др Бојана Јерковић-Бабовић прецизно дефинисала скупове методолошких инструмената и пројектантских поступака којима се феномен флуидности инструментализује у савременом архитектонском пројектовању. Кандидаткиња је у дисертацији на оригиналан начин укрштала теоријска знања интердисциплинарног карактера и различите методе истраживања, јасно и концизно систематизујући научне резултате који имају значајне оперативне вредности у области савременог архитектонског стваралаштва.

Савременост докторске дисертације огледа се у поставци теме и актуелности предмета и проблема истраживања у савременом контексту архитектуре и урбанизма. Однос теоријских и практичних поставки у дисертацији приказује комплексност теме и процеса истраживања којим је кандидаткиња повезала филозофски, естетски, културолошки и уметнички контекст архитектуре, кроз актуелност и савременост феномена флуидности, те истраживање на интердисциплинарни начин представља свеобухватан приступ његовом дефинисању

и истраживању. Инструментализација феномена флуидности у складу са тим је анализирана кроз прецизно одабране представнике архитектонске мисли и праксе XXI века, чије је стваралаштво испунило критеријуме савремености и актуелности пројектантске праксе, а истовремено одабрано тако да прикаже утицаје на развој савремене архитектонске мисли од краја XX века до данас. Анализа је обухватала 250 релевантних примера архитектонских пројеката. Кроз прецизно одабране репрезентативне примере пројеката др Бојана Јерковић-Бабовић је на оригиналан начин анализирила везу теоријских становишта ових представника, практичних интерпретација и карактеристичних методолошких инструмената које је препознала и доказала као оперативне моделе инструментализације феномена флуидности у најутицајнијим савременим пројектантским праксама.

Комплексност постављене теме и методологије истраживања представља оригинално научно остварење кандидаткиње у овој дисертацији. Успостављена веза теорије и праксе архитектуре, веза историје архитектуре и савременог контекста, веза поменутих дисциплина и граничних поља архитектуре са архитектонским стваралаштвом, а потом и веза теоријских и оперативних знања представљају кључне елементе оригиналности ове дисертације.

Теоријски доприноси ове дисертације су:

- дефинисање феномена флуидности у области архитектуре и урбанизма,
- успостављање интердисциплинарне теоријске платформе разумевања феномена флуидности,
- успостављање историјско-теоријске платформе за разумевање развоја феномена флуидности у архитектонском контексту,
- успостављање теоријске платформе за разумевање феномена флуидности у савременом контексту архитектуре,
- успостављање историјско-теоријске платформе за разумевање развоја феномена флуидности у односу на развој архитектонске мисли,

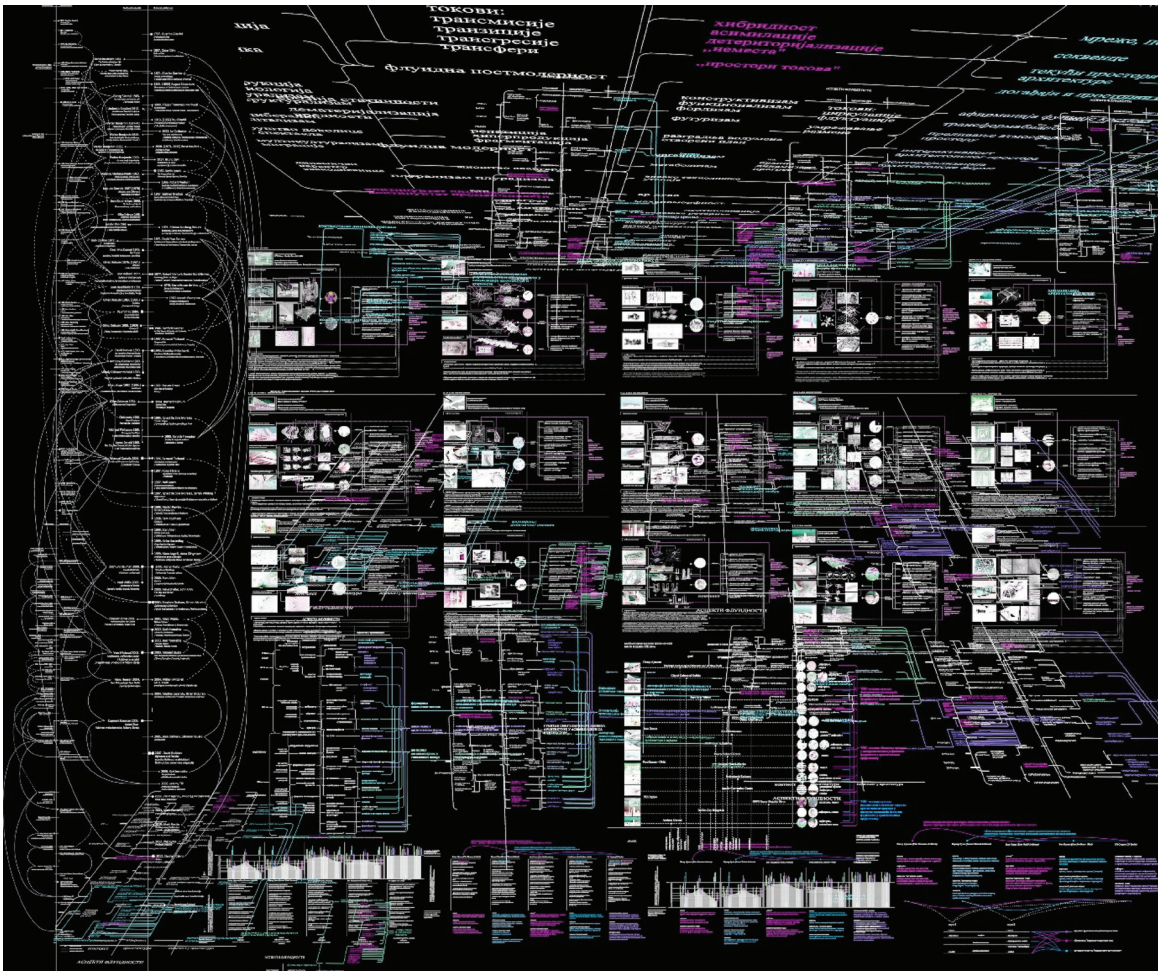
- хронолошка систематизација појавности и аспеката феномена флуидности у архитектури,
- систематизација и дефинисање принципа на којима се феномен флуидности у области архитектуре и урбанизма заснива,
- успостављање платформе теорија архитектонског пројектовања у којима се изражавају аспекти, принципи и поступци инструментализације феномена флуидности,
- дефинисање значења *флуидности* и *тока* у дискурсу архитектуре,
- креирање појмовника феномена флуидности у архитектури.
- дефинисање основног, универзалног принципа инструментализације феномена флуидности у архитектонском пројектовању (ток),
- дефинисање односа тока као основног принципа инструментализације феномена флуидности и методолошких инструмената у процесу архитектонског пројектовања.

На основу свега наведеног, награђена докторска дисертација *Инструментализација феномена флуидности у архитектури XXI века* кроз прецизно истраживање обимног интердисциплинарног теоријског оквира приказује значај систематизације хронолошког развоја феномена флуидности од XVII до XX века, на основу чега је др Бојана Јерковић-Бабовић прецизно и оригинално формулисала основне принципе на којима се феномен флуидности заснива, успостављајући тиме и дефиницију овог актуелног феномена, као један од основних теоријских научних доприноса. Други најзначајни научно-практични допринос огледа се у оригиналном успостављању везе теоријских становишта и архитектонске пројектантске праксе, кроз истраживање инструментализације феномена флуидности у архитектури XXI века, чиме је др Бојана Јерковић-Бабовић стечена и надограђена теоријска знања користила за формирање научно заснованих и практично применљивих пројектантских поступака и методолошких инструмената у ужој области *Савремена архитектура и архитектонско пројектовање*.

На методолошком истраживачком нивоу дисертација приказује да је ауторка дала аутентичан приступ истраживању феномена флуидности које је потом на оригиналан и комплексан начин јасно систематизовала кроз нова оперативна знања и њихову примену у процесу архитектонског пројектовања. Графички наратив којим кандидаткиња визуелно систематизује исходе анализа, увезује теорију и праксу архитектуре и потврђује сопствене научне позиције показујући кредибилитет ауторског, научног става у истраживању. Наведено је истовремено и аутентична техника архитектонског истраживања цртежом и дијаграмом, која показује оригинални модел мишљења кандидаткиње. Интерпретативним

Практични доприноси ове дисертације су:

- успостављање платформе практичних оквира инструментализације феномена флуидности у архитектонском пројектовању XXI века, базе пројеката и пројектних елабората у којима се манифестује феномен флуидности,
- практичне интерпретације резултата теоријских анализа кроз класификацију, систематизацију и анализу елемената одабраних пројектних елабората,
- дефинисање оперативних процеса примене теоријских резултата истраживања, кроз принципе флуидности, пројектантске поступке и методолошке инструменте,
- дефинисање пројектантских поступака инструментализације феномена флуидности у архитектонском пројектовању,
- класификација и систематизација методолошких инструмената фигуративне инструментализације феномена флуидности у архитектонском пројектовању,
- класификација и систематизација методолошких инструмената нефигуративне инструментализације феномена флуидности у архитектонском пројектовању,
- формирање скупова методолошких инструмената у односу на програмски / функционално-организациони ниво, обликовни / формално-структурни ниво и искуствени / перцептивно-естетски ниво пројектантског процеса инструментализације феномена флуидности,

Сл.1 – Графичка визуализација истраживања

графичким наративом су анализирани и систематизовани скупови карактеристичних методолошких поступака и инструмената из анализе репрезентативних примера пројектних елабората одабраних водећих представника архитектонске мисли и праксе. На тај начин ово истраживање је остварило директну везу и примену теоријских знања у пракси архитектуре, кроз све основне нивое пројектантског процеса. Крајњи исход интегралне теоријско-практичне анализе и анализе репрезентативних пројектних елабората у студијама случаја је дефинисање основног, универзалног принципа инструментализације феномена флуидности у архитектонском пројектовању XXI

века и методолошких инструмената кроз које се изражава у односу на програмски / функционално-организациони, обликовни / формално-структурни и искуствени / перцептивно-естетски ниво пројектантског процеса. Уз то, дисертација се издваја и по томе што је др Бојана Јерковић-Бабовић успоставила аутентични, иновативни истраживачки модел који се може применити у новим научно-истраживачким и пројектантским поступцима.

др Владимир Мако, редовни професор

Универзитет у Београду – Архитектонски Факултет